

Sygn. akt I UK 11/13

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 27 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Roman Kuczyński

w sprawie z odwołania E. N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 czerwca 2013 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 24 sierpnia 2012 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 24 sierpnia 2012 r. oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z 7 grudnia 2011 r., którym zmieniono decyzję pozwanego z 11 października 2011 r. i przyznano ubezpieczonej E. N. emeryturę nauczycielską od 1 lipca 2011 r. Pozwany odmówił jej emerytury na podstawie art. 88 ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (dalej – KN), gdyż do rozwiązania nauczycielskiego zatrudnienia nie miała 30-letniego stażu emerytalnego. Sąd ustalił, że ubezpieczona (urodzona w 1960 r.) jako nauczycielka pracowała przez okres 21 lat, 10 miesięcy i 21 dni. Stosunek pracy rozwiązała na swój wniosek (art. 23 ust. 1 pkt 1 KN) w dniu 14 marca 2008 r. Sąd doliczył ubezpieczonej do stażu emerytalnego 2 lata i 2 dni z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 lat oraz okres prowadzenia działalności gospodarczej od 15 marca do 31 grudnia 2008 r. i stwierdził, że na koniec 2008 r. wykazała 28 lat, 4 miesiące i 22 dni okresów składkowych i nieskładkowych, co z okresem pracy w gospodarstwie rolnym, składało się na ponad 30-letni staż emerytalny. Sąd uznał, że ubezpieczona spełniała warunki prawa do emerytury nauczycielskiej z art. 88 KN (w związku z art. 47 i art. 10 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS). W uzasadnieniu stwierdzono, że przepis nie stawia wymogu pozostawania w nauczycielskim stosunku pracy na koniec 2008 r. Na dzień 31 grudnia 2008 r. powinny zostać jedynie spełnione warunki stażowe. Przeciwnie stanowisko pozwanego wykluczałoby prawo do wcześniejszej emerytury tych nauczycieli, którzy rozwiązali stosunek pracy przed 31 grudnia 2008 r. W apelacji pozwany zarzucił, że ubezpieczona nie nabyła prawa do emerytury nauczycielskiej, gdyż na dzień rozwiązania nauczycielskiego stosunku pracy, tj. 14 marca 2008 r., nie legitymowała się 30-letnim stażem pracy przy zaliczeniu pracy w gospodarstwie rolnym. Staż ten osiągnęła dopiero 31 grudnia 2008 r., gdy nie była już nauczycielem i nie spełniała podstawowej przesłanki do nabycia emerytury z art. 88 KN. Okres prowadzenia działalności gospodarczej przypada po rozwiązaniu nauczycielskiego stosunku pracy i nie może być uwzględniony do ogólnego stażu pracy w sytuacji ubiegania się o emeryturę na podstawie tego przepisu. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu oddalenia apelacji za prawidłowe uznał stanowisko Sądu pierwszej instancji, że „rozwiązanie stosunku pracy przez nauczyciela może

nastąpić w dowolnym czasie i przepis art. 88 KN nie zawiera wymogu pozostawania w stosunku pracy nauczycielskiej na dzień 31 grudnia 2008 r., a jedynie wymaga by na tę datę zostały spełnione warunki stażowe”. Sąd Apelacyjny odwołał się do wyroku Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2008 r., I UK 141/08 i reasumując wskazał, że dodanie okresu pracy w gospodarstwie rolnym zwiększa staż emerytalny ubezpieczonej na datę rozwiązania stosunku pracy nauczycielskiej do 29 lat, 7 miesięcy i 7 dni. Natomiast dodanie do tego stażu okresu prowadzenia działalności gospodarczej od 15 marca do 31 grudnia 2008 r. daje łącznie 30 lat, 4 miesiące i 22 dni, co uprawnia do emerytury nauczycielskiej, gdyż przesłanka stażowa powinna być spełniona na 31 grudnia 2008 r.

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie prawa materialnego i procesowego. Doszło do naruszenia art. 88 ust. 1 KN w związku z art. 47 ustawy o emeryturach i rentach przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że ubezpieczona do rozwiązania nauczycielskiego stosunku pracy wykazała co najmniej 30-letni okres składkowy i nieskładkowy i nabyła prawo do emerytury nauczycielskiej. Przepis ten został naruszony także przez uwzględnienie do 30-letniego stażu pracy okresu prowadzenia działalności gospodarczej przypadającego po dniu rozwiązania stosunku pracy nauczycielskiej, a przed 31 grudnia 2008 r. W podstawie procesowej pozwany zarzucił naruszenie: - art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. przez zaniechanie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, przejawiające się w braku merytorycznego rozstrzygnięcia istoty sporu, tj. kwestii zasadności uwzględnienia do stażu pracy okresu przypadającego po dacie rozwiązania nauczycielskiego stosunku pracy, przy jednoczesnym braku wskazania prawnego uzasadnienia w tym zakresie, które to uchybienie miało przesądzający wpływ na wynik sprawy, a w konsekwencji dowolne, bezpodstawne, nieuzasadnione zaliczenie do stażu pracy okresu prowadzenia działalności gospodarczej, który przypada po rozwiązaniu stosunku pracy nauczycielskiej; - art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez brak rozważenia wszystkich podniesionych przez organ rentowy w apelacji zarzutów, w szczególności tego, iż odwołująca na dzień rozwiązania stosunku pracy nauczycielskiej nie wykazała spełnienia przesłanki 30-letniego ogólnego stażu

pracy; - art. 385 § 1 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez błędne uznanie apelacji jako bezzasadnej i jej oddalenie pomimo braku merytorycznego uzasadnienia w zakresie okoliczności mającej dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie z której wynika wniosek, iż odwołująca się wykazała 30-letni staż pracy dopiero po uwzględnieniu jej okresu prowadzenia działalności gospodarczej, który miał miejsce po rozwiązaniu stosunku pracy nauczycielskiej; - art. 386 § 1 k.p.c. przez brak jego zastosowania i oddalenie apelacji, gdyż z okoliczności sprawy oraz wskazywanych naruszeń prawa materialnego wynika, że istniały uzasadnione podstawy do zmiany wyroku i oddalenia odwołania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zasadne są zarzuty materialne skargi kasacyjnej i już tylko one uzasadniają uchylenie zaskarżonego wyroku. Stan faktyczny w istocie nie jest sporny. Do rozwiązania nauczycielskiego stosunku pracy doszło 14 marca 2008 r., kiedy wnioskodawczyni miała 29 lat, 7 miesięcy i 7 dni ogólnego stażu emerytalnego (uzasadnienie Sądu Apelacyjnego *in fine*). Choć miała wówczas co najmniej 20 lat pracy nauczycielskiej, to jednak nie miała 30 lat stażu ogólnego wymaganego do emerytury nauczycielskiej zgodnie z art. 88 KN. Spór dotyczył kwestii czy wnioskodawczyni mogła doliczyć do ogólnego stażu emerytalnego okres ubezpieczenia z działalności gospodarczej, podjętej po rozwiązaniu zatrudnienia jako nauczyciel. Odpowiedź jest negatywna. Stażowy warunek prawa do emerytury nauczycielskiej polega na tym, że do rozwiązania nauczycielskiego stosunku pracy nauczyciel osiąga co najmniej 30 lat okresu emerytalnego ogólnego i 20 lat szczególnego (nauczycielskiego). Potwierdza to zgodne orzecznictwo Sądu Najwyższego (wyroki z 2 lutego 2011 r., II UK 232/10, LEX nr 794788 i z 20 listopada 2001 r., II UKN 626/00, OSNP 2003 nr 16, poz. 390). Natomiast regulacja z art. 88 ust. 2a KN odpowiadała na określone zapotrzebowanie związane z zatrzymaniem nauczycieli w zatrudnieniu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 10 listopada 2009 r., II UK 109/09, LEX nr 577841), jednak nie zmieniła wskazanego warunku. Tezy tej dowodzą zmiany art. 88 ust. 2a KN dotyczące przesuwania daty

końcowej jego obowiązywania, czyli daty do której nauczyciel mimo braku rozwiązania stosunku pracy, lecz po spełnieniu warunku stażu ogólnego i szczególnego, zachowywał prawo do przejścia w przyszłości na emeryturę nauczycielską (pierwotnie koniec 2006 r., potem 2007 r. i 2008 r.). Trafnie zauważył Sąd Apelacyjny, że chodziło o zatrzymanie nauczycieli w dalszym zatrudnieniu, czyli aby nauczyciele spełniający warunki stażowe, nie rozwiązywali nauczycielskich stosunków pracy. Już tylko z gramatycznej wykładni art. 88 ust. 2a KN wynika, że również w tym przypadku obowiązują warunki określone w art. 88 ust. 1 KN, czyli co do stażu ogólnego i szczególnego, „z wyjątkiem rozwiązania stosunku pracy”. Chodzi więc o sytuację, gdy nauczyciel pracuje i nie rozwiązuje stosunku pracy. Innymi słowy z art. 88 ust. 2a KN wcale nie wynika norma przeciwna do zasady z art. 88 ust. 1 KN, to znaczy, że emeryturę nauczycielską nabywa również ten nauczyciel, który do chwili rozwiązania nauczycielskiego zatrudnienia nie ma 30 lat stażu ogólnego, a brakujący staż może dopełnić po rozwiązaniu nauczycielskiego zatrudnienia. Regulacja z art. 88 ust. 2a KN była korzystna dla nauczycieli, jednak jeżeli nauczyciel podjął decyzję i rozwiązał zatrudnienie w szkole przed osiągnięciem ogólnego stażu emerytalnego (30 lat), to mimo posiadania stażu szczególnego (nauczycielskiego) tracił prawa do przejścia na emeryturę nauczycielską, czyli nie mógł dopełnić brakującego okresu do ogólnego stażu emerytalnego okresem ubezpieczenia po rozwiązaniu nauczycielskiego zatrudnienia, gdyż wymagany staż ogólny nauczyciel musi posiadać przed rozwiązaniem zatrudnienia. Wyrok Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2008 r., I UK 141/08, do którego odwołał się Sąd Apelacyjny, nie jest sprzeczny z tą wykładnią, a koncentruje się na kwestii rozwiązania stosunku pracy jako warunku prawa do emerytury nauczycielskiej. Innymi słowy art. 88 ust. 2a KN nie miał zastosowania do sytuacji wnioskodawczynie, gdyż regulacja ta ma na uwadze spełnienie warunków stażowych najpóźniej do końca 2008 r., natomiast rozwiązanie stosunku pracy może nastąpić po tej dacie. Sytuacja wnioskodawczynie jest inna, gdyż nauczycielski stosunek pracy rozwiązała 14 marca 2008 r. i wówczas nie miała 30 lat ogólnego stażu emerytalnego. Sytuacja ta odpowiada więc podstawowej regulacji z art. 88 ust. 1 KN, jednak przed rozwiązaniem

nauczycielskiego stosunku pracy wnioskodawczyni nie spełniała warunku 30 lat ogólnego stażu emerytalnego.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji, stosownie do art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.